

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Kanaalweg 2-4 Waddinxveen

Een archeologisch bureauonderzoek

Versienummer: definitief
Datum: 21 september 2017
Kenmerk: 2017203883

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Kenmerk	2017203883
Toponiem	Kanaalweg 2-4 in Waddinxveen
Plaats	Waddinxveen
Gemeente	Waddinxveen
Provincie	Provincie Zuid-Holland
Opdrachtgever	Gemeente Waddinxveen, postbus 400, 2740 AK Waddinxveen
Oppervlakte plangebied	Circa 2.800 m ²
Diepte werkzaamheden	Onbekend
Huidige grondgebruik	Bebouwd
Onderzoeksmelding (Archis)	4570890100
RD-coördinaten plangebied	Centrumpunt x: 104.972 y: 449.359
Kadastrale gegevens	25 augustus 2017
Uitvoerder en documentatie	Omgevingsdienst Midden-Holland
Auteur	Mw. J.M. Noordervliet – van Zwienen MA (KNA Bureauonderzoek archeoloog MA)
Autorisatie	Dhr. C. Thanos (Senior KNA Prospector)
Datum onderzoek	5 september 2017
Bevoegd gezag	Gemeente Waddinxveen, postbus 400, 2740 AK Waddinxveen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Bureauonderzoek	4
1. Begrenzing onderzoeks- en plangebied	4
2. Huidig en toekomstig gebruik	4
3. Beleidskader	5
4. Landschappelijke situatie	6
5. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	7
6. Historische situatie en mogelijke verstoringen	8
7. Gespecificeerd verwachtingsmodel	11
3. Conclusie en aanbevelingen	12
Literatuur	13
Bijlagen	14
1. Aanvullend kaartmateriaal	

1. Inleiding

In opdracht van gemeente Waddinxveen heeft de Omgevingsdienst Midden-Holland een archeologische bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Kanaalweg 2-4 in Waddinxveen. Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen werkzaamheden en het opstellen van een bestemmingsplan voor het plangebied.

Het doel van het onderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, de datering en de (eventuele mate van) verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied. Op basis van de resultaten hiervan kunnen aanbevelingen worden gedaan over de noodzaak van een toetsing in het veld door middel van een verkennend booronderzoek dan wel de omgang met eventueel aanwezige archeologische resten.

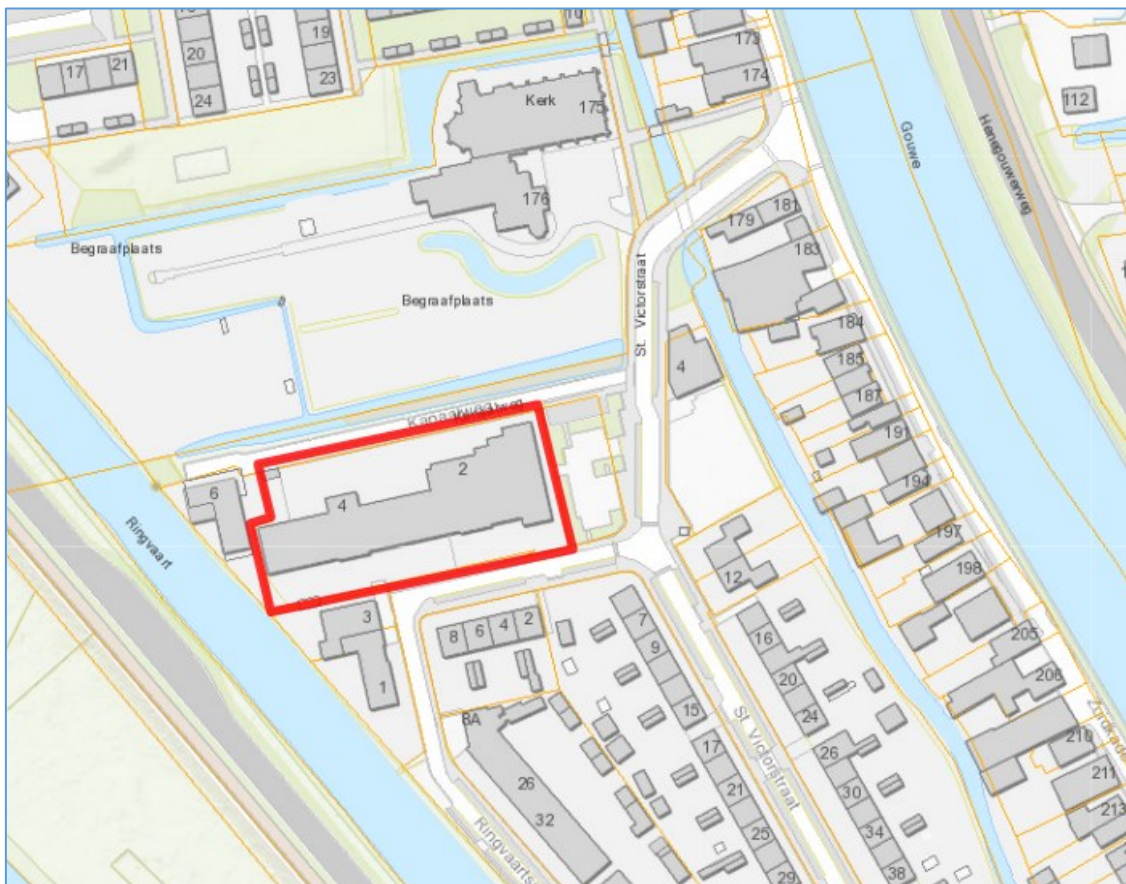
Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

2. Bureauonderzoek

2.1 Begrenzing plan- en onderzoeksgebied

De voorgenomen ontwikkelingen vinden plaats binnen het plangebied, ten zuiden van het historische centrum. Het pand is momenteel in gebruik als school. Ten westen van het plangebied bevindt zich de Ringvaart. Aan de oostelijke zijde ligt na nog twee blokken bebouwing de Gouwe. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 3000 m².

Ten behoeve van dit bureauonderzoek worden ook gegevens betrokken uit de omgeving van het plangebied, het onderzoeksgebied. In een straal van maximaal 500 m wordt gekeken in hoeverre er nog relevante en aanvullende gegevens te vinden zijn, zodat de gespecificeerde verwachting nauwkeuriger opgesteld kan worden.

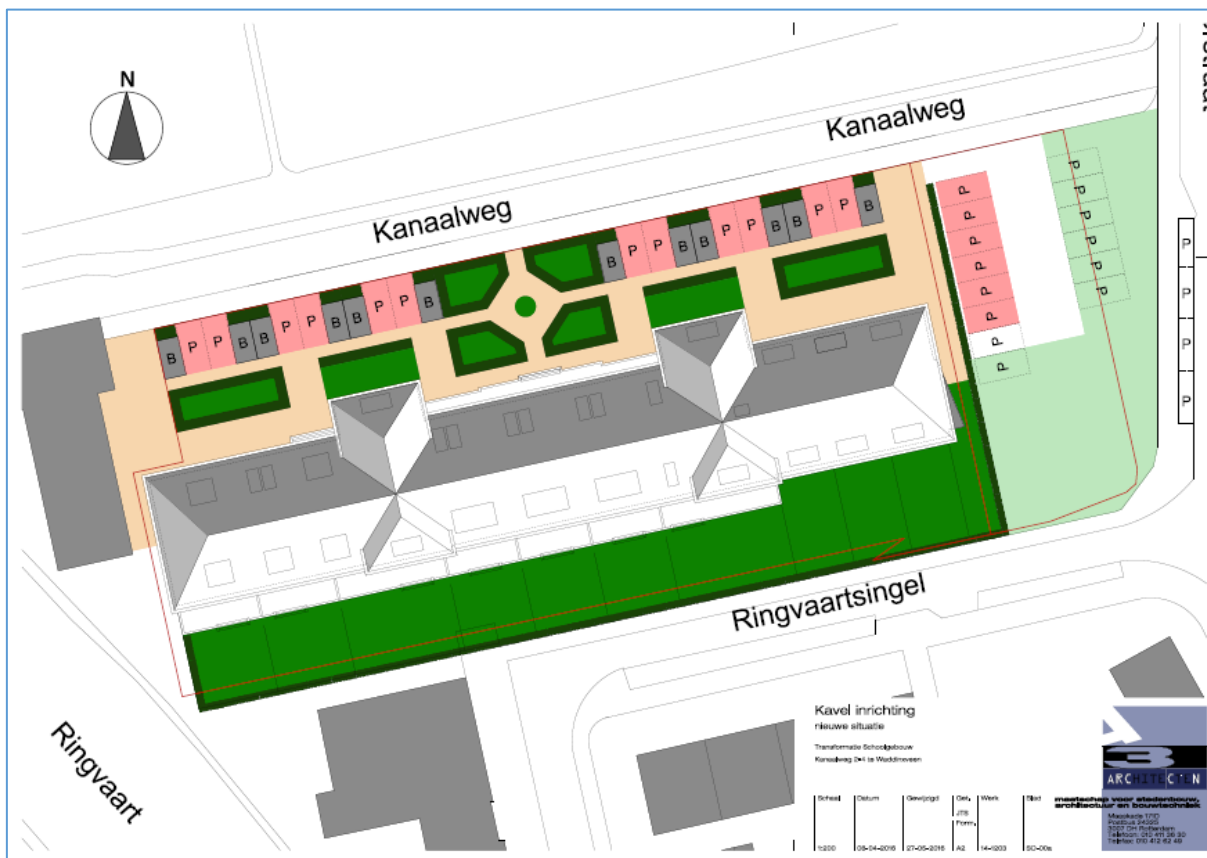

Afbeelding 1. Locatie van het plangebied (rode contour).

2.2 Huidig en toekomstig gebruik

Het plangebied is in gebruik als geweest als de St. Jozefschool. De school is niet meer als zodanig in gebruik en zal worden heringericht met woningen. In de loop van het gebruik van de school zijn meerdere malen werkzaamheden uitgevoerd en uitbouwen aan het pand toegevoegd. Voor een mooiere uitstraling zullen deze aanbouwen aan de oostzijde van het pand worden verwijderd.

Het gebouw is in 2015 aangemerkt als gemeentelijk monument.

Afbeelding 2. Nieuwe situatie.

2.3 Beleidskader

Het plangebied ligt binnen bestemmingsplan Bebouwde Kom (2015) en een zone met de dubbelbestemming Waarde-Archeologie 2. De voor Waarde-Archeologie 2 bestemde gronden zijn mede bestemd voor de bescherming en het behoud van archeologische waarden. Indien bouw- en graafwerkzaamheden plaatsvinden over een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm dan is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Op de vigerende versie van de archeologische waardenkaart ligt het plangebied gedeeltelijk in zone met Waarde-Archeologie 2 en deels in een zone zonder archeologische waarde. De zone met Waarde-Archeologie 2 betreft een oude ontginningsas. Hier geldt dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is indien (graaf)werkzaamheden plaatsvinden over een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm.

De archeologische waarden- en beleidskaart wordt momenteel herzien. De verwachting voor het plangebied is echter gelijk gebleven.

Omdat de voorgenomen werkzaamheden de criteria uit zowel het bestemmingsplan als de archeologische waardenkaart overschrijden is dit archeologische bureauonderzoek uitgevoerd.

Tijdens eventuele overstromingsfases zal deze zijstroom van de Oude Rijn zand en klei op het veenpakket hebben afgezet.

Tussen de 1e en de 8e eeuw na Chr. neemt de veengroei in het gebied echter weer toe en raakt het plangebied wederom afgedekt. Vanaf deze periode neemt het belang van de Gouwe toe, welke door midden van een kanaal verlengd wordt vanaf Gouda naar de Oude Rijn bij Alphen aan den Rijn. Vanaf dit moment wordt het gebied op grote schaal ontgonnen en verveend, in de vorm van cope-ontginningen.

Geomorfologie en AHN

Op de geomorfologische kaart is het plangebied gekarteerd als een ontgonnen veenvlakte, al dan niet afgedekt met zand (kaartcode 1M46). Hoewel het op basis van deze kaart niet te zeggen is of nog veen aanwezig is in het plangebied is dit wel waarschijnlijk. Een restant van dit veen is waarschijnlijk vermengd met onder- of opliggende klei- of zandpakketten om de bodem beter geschikt te maken voor de bebouwing. Aan de westzijde van de Ringvaart is sprake van een vlakte van getijafzettingen (kaartcode 2M35).

Op de AHN zijn geen hoogteverschillen in het onderzoeksgebied zichtbaar. Het hoogteverschil tussen het gebied ten westen en ten oosten van de Ringvaart is met circa 5 meter verschil opmerkelijk. Dit hoogteverschil is het gevolg van de ontvening van het gebied ten westen van de Ringvaart. Het gebied is ontveend tot op het wadzand (voormalige Zuidplaspolder).

Bodem en grondwater

Volgens de bodemkaart kunnen in het plangebied koopveengronden op bosveen of eutroof broekveen aangetroffen worden (kaartcode hVb). De grondwatertrap binnen het plangebied is gekarteerd als II. Een grondwatertrap van II betekent dat de gemiddeld hoogste waterstand (winterpeil) binnen 40 cm-mv ligt en de gemiddeld laagste grondwaterstand (zomerpeil) tussen 50 en 80 cm-mv ligt. De grondwaterstand is van belang voor de archeologie in verband met welk type archeologische resten verwacht kunnen worden. Gezien het zomerpeil worden geen onverbrande organische archeologische resten binnen 80 cm-mv verwacht. Anorganische resten kunnen wel bewaard zijn gebleven. Ook is de grondwaterstand van belang voor het eventueel aanwezige veen. Veen aanwezig boven grondwaterniveau zal gaan oxideren en daarmee de mogelijk aanwezige archeologische waarden aantasten.

In het plangebied zelf is in 2017 een milieukundig bodemonderzoek uitgevoerd (Geofoxx, 2017). De lokale bodemopbouw bestaat van boven naar beneden uit zand (0-0,2 m-mv), sterk humeuze klei (0,2-0,5 m-mv) en veen (0,5-2 m-mv). Dieper dan 2 meter is niet geboord, maar waarschijnlijk is ook dan nog veen aanwezig. Het grondwater is aangetroffen op 0,6 m-mv. Meerdere boringen zijn gestaakt op puin, waarschijnlijk terecht gekomen in de bodem bij eerdere werkzaamheden aan het pand.

2.5 Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische verwachtingskaart

Volgens de archeologische verwachtingskaart, zoals besproken in paragraaf 2.3, geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting. De hoge verwachting is gebaseerd op het voorkomen van archeologische bewoningsresten binnen een oud bewoningslint. Naast sporen van

Middeleeuwse bewoning (nederzetting) kunnen ook sporen worden aangetroffen die te maken hebben met het gebruik van het land (ontginningsgreppels, hooimijten, akkerlagen en dergelijke). Eventueel aanwezige resten kunnen direct onder het maaiveld voorkomen.

Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) Provincie Zuid-Holland

Op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Provincie Zuid-Holland is het plangebied niet gezoneerd.

Bekende archeologische waarden (Archis)

Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten, waarnemingen en onderzoeken geregistreerd.

Ten westen van het plangebied is in 2011 door Synthegra Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de ontwikkeling van natuurlijke oevers (zaakidentificatienummer Archis 2327692100). Op basis van het onderzoek is geconcludeerd dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is. In 2010 zijn in opdracht van Provincie Zuid-Holland duikinspecties uitgevoerd in de Oude Rijn, het Aarkanaal en de Gouwe (zaakidentificatienummer Archis 2310608100). Ter hoogte van het plangebied werd een archeologische waarde verwacht. Bij nadere inspectie bleek het te gaan om een boomstam en een plank (zie de figuur in bijlage 1).

2.6 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Voor de historische ontwikkeling is historisch kaartmateriaal geraadpleegd.

De oudst bekende kaart dateert uit 1615. De kaarten werden vervaardigd door Floris Balthasar en zijn zoon in opdracht van het Hoogheemraadschap van Rijnland. De kaarten kunnen alleen gebruikt worden ter indicatie en oriëntatie omdat de schaal niet altijd correct is. Op deze kaart en op de kaart uit 1663 is in het plangebied geen bebouwing zichtbaar.

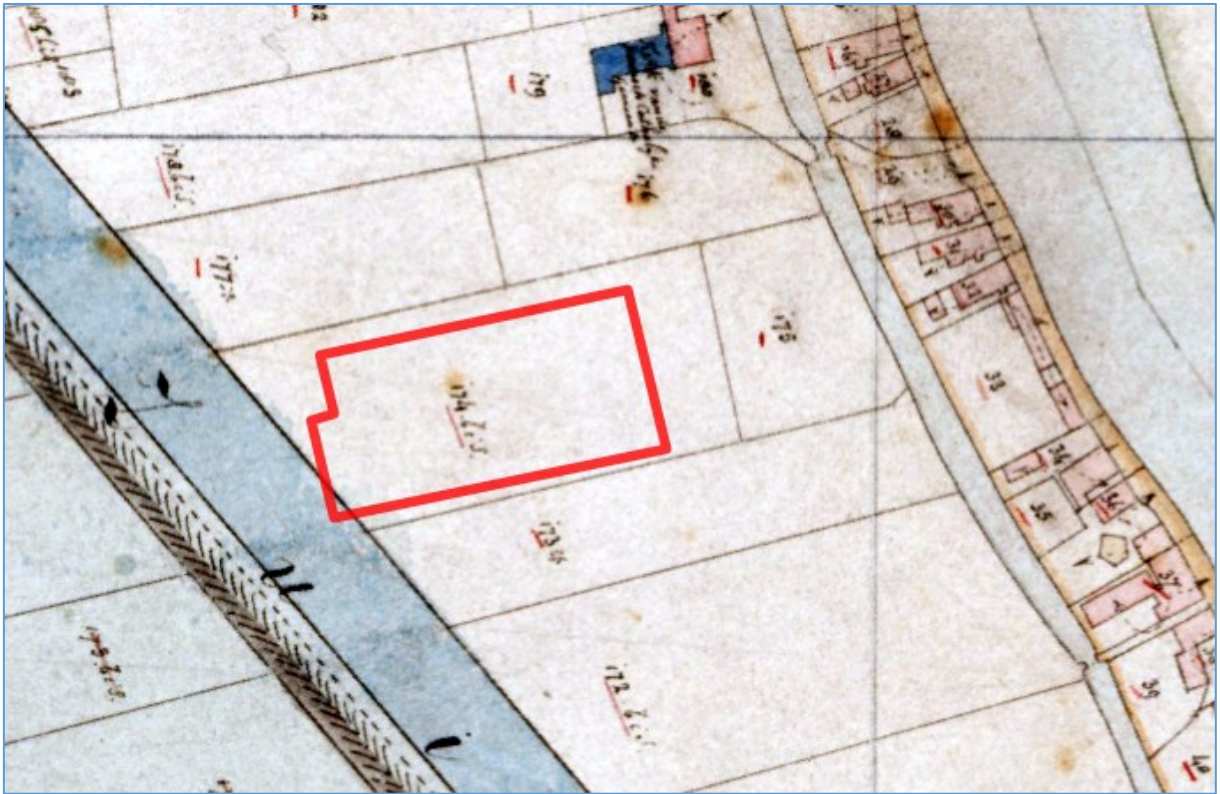

Afbeelding 4. Kaart uit 1615 door F. Balthasar (www.archieven.nl).

Afbeelding 5. Kaart uit 1663 door J.J. Douw (www.archieven.nl).

De oudste betrouwbare kaart is de Kadastrale Minuut uit 1811-1832. Op afbeelding 6 is deze kaart afgebeeld met in het rood het plangebied. Het plangebied was destijds in gebruik als weiland.

Afbeelding 6. Het plangebied geprojecteerd op de Kadastrale Minuut (1811-1832) (bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

In 1890 wordt een weg aangelegd ten zuiden van de begraafplaats en direct ten noorden van het huidige plangebied. In 1936 is de school voor het eerst op de kaart te zien met de notitie *School*. Deze situatie blijft grotendeels gelijk tot aan 1980. Rond de school vindt veel ontwikkeling plaats. Dan in 1981 is de weg direct ten noorden van het plangebied verplaatst naar de huidige locatie. Grofweg vanaf 1995 is de situatie gelijk aan de huidige situatie.

1890

1936

1980

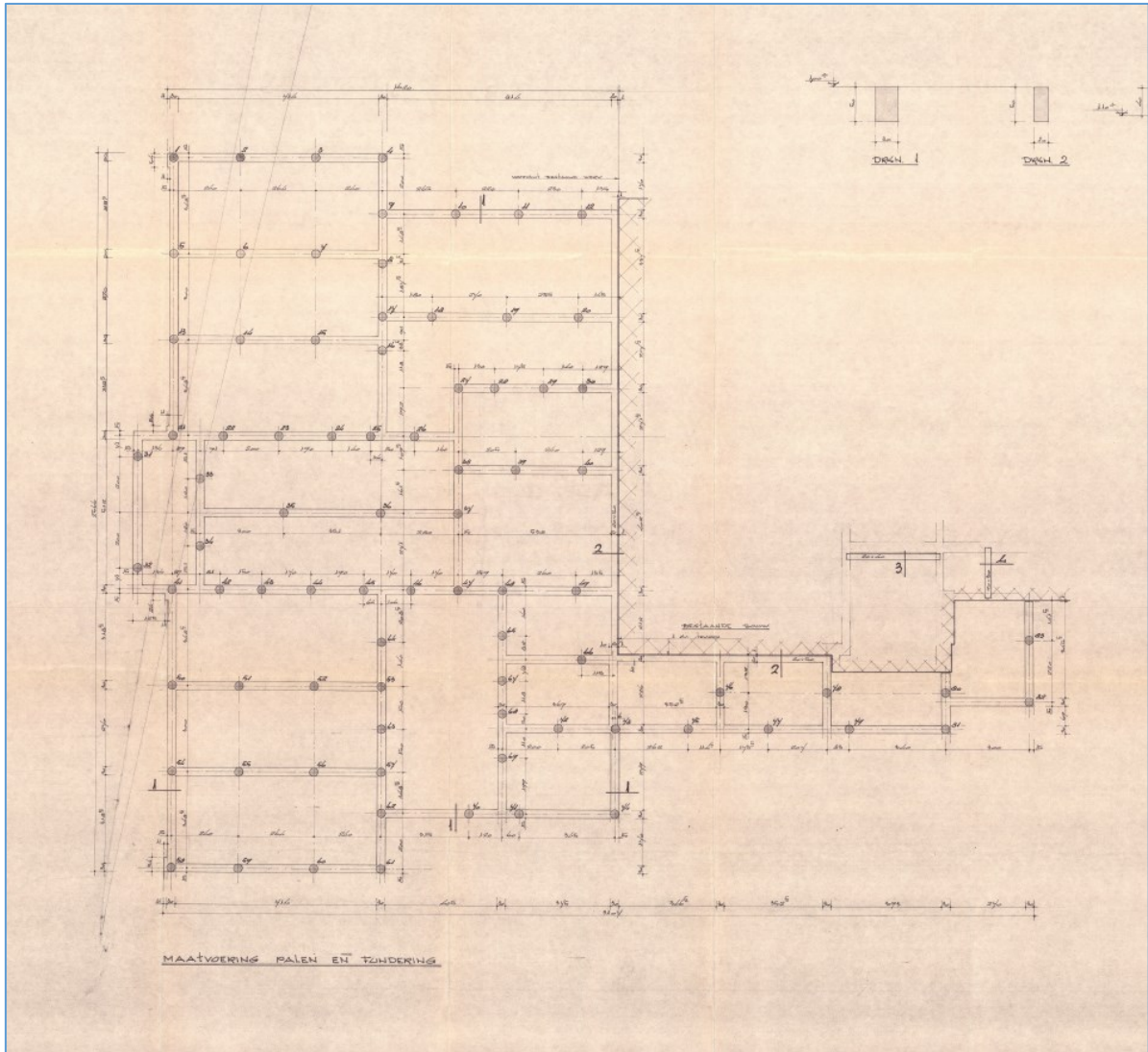

1995

Afbeeldingen 7-10. Historische ontwikkeling van het plangebied en omgeving (bron topotijdreis.nl).

De school is gebouwd in 1928. In 1970 en 1975 zijn uitbreidingen gerealiseerd. De uitbreiding van 1975 aan de oostzijde zal worden verwijderd. Op basis van de bouwtekeningen uit die tijd kan gesteld worden dat sprake is van een vrij dicht palenplan, waarbij de palen ook dicht op elkaar staan.

Voor een symmetrisch beeld wordt aan deze oostzijde een deel nieuwbouw gepleegd of blijft een deel van de uitbreiding van 1975 staan. Dit is vooralsnog niet duidelijk op basis van de beschikbare gegevens. Meer graafwerkzaamheden zijn vooralsnog niet voorzien.

Afbeelding 11. Palenplan oostelijke uitbreiding 1975. Het noorden ligt aan de onderkant.

2.7 Gespecificeerd verwachtingsmodel

Op basis van de geactualiseerde archeologische beleidskaart geldt voor het plangebied gedeeltelijk een hoge verwachting en gedeeltelijk geen verwachting. De hoge verwachting is gebaseerd op het voorkomen van archeologische bewoningsresten binnen een oud bewoningslint. Naast sporen van Middeleeuwse bewoning (nederzetting) kunnen ook sporen worden aangetroffen die te maken hebben met het gebruik van het land (ontginningsgreppels, hooimijten, akkerlagen en dergelijke). Eventueel aanwezige resten kunnen direct onder het maaiveld voorkomen.

Het grootste deel van de aanbouw ligt in de zone zonder archeologische verwachting. Daarnaast is voor de aanbouw uit 1975 gebruikt gemaakt van een dicht netwerk van palen. De kans dat nog intacte archeologische waarden worden aangetroffen is heel klein.

3. Conclusie en aanbevelingen

Uit het bureauonderzoek blijkt dat de geplande sloop- en graafwerkzaamheden zich hoofdzakelijk bevinden in de zone met een lage verwachting. Volgens de beleidskaart van de gemeente Waddinxveen zijn ontwikkelingen binnen deze zone vrijgesteld van een onderzoeksverplichting. Het bureauonderzoek heeft geen aanvullende gegevens opgeleverd en bevestigt de lage archeologische verwachting. Daarom adviseert de Omgevingsdienst Midden-Holland om het gehele plangebied vrij te geven van verder onderzoek.

De aan- of afwezigheid van archeologische resten kan nooit gegarandeerd worden. Ook als archeologisch onderzoek niet verplicht is, kunnen archeologische resten toch nog aanwezig zijn. Mocht blijken bij uitvoer dat deze aanwezig zijn, dient het bevoegd gezag (zijnde gemeente Waddinxveen) meteen op de hoogte gesteld te worden en een beslissing te nemen over hoe om te gaan met de resten. Dit conform paragraaf 5.4, artikel 5.10 van de Erfgoedwet.

Literatuur

A3 Architecten, Ideeënboek St. Jozefschool te Waddinxveen, 26 november 2014.

Bouwarchief gemeente Waddinxveen: Bouwtekeningen eerdere uitbreidingen Kanaalweg 2-4 in Waddinxveen.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik & A.H. Geurts, 2012: Rhine-Meuse Delta Studies' digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography, Utrecht.

Geofoxx, verkennend en aanvullend bodemonderzoek Kanaalweg 2-4 Waddinxveen, kenmerk 20161375_a2RAP, 2 januari 2017.

Schorn, E.A., 6 mei 2011. Bureauonderzoek natuurvriendelijke oevers Zuidplaspolder Noord, deel B gemeente Waddinxveen, Synthesgra archeologie, rapport S110091-3.

SIBK, 9 mei 2016, KNA versie 4.0.

Stichting voor Bodemkartering, 1984: Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartblad, 38 West Gorinchem. Wageningen.

Waldus, W.B., S. van den Brenk en R. van Lil, december 2010. Duikinspecties op sonarcontacten in de Oude Rijn, het Aarkanaal en de Gouwe. Inventariserend veldonderzoek, onderwaterfase verkennend, ADC Maritiem, rapport 2587.

www.ahn.nl

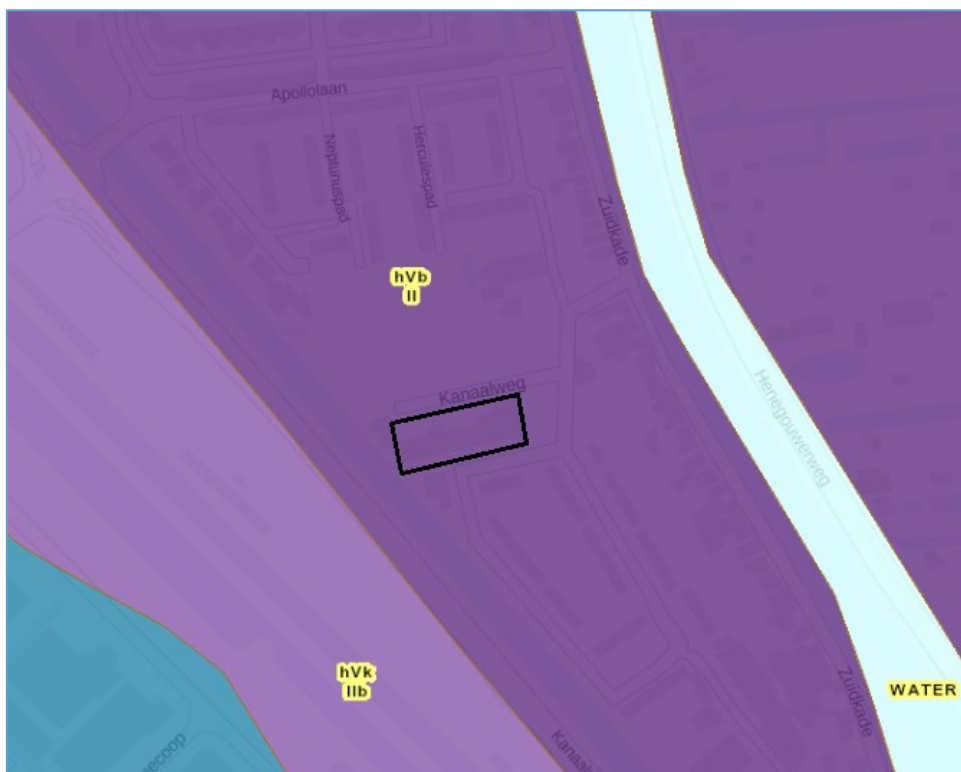
www.archieven.nl

www.archis.nl

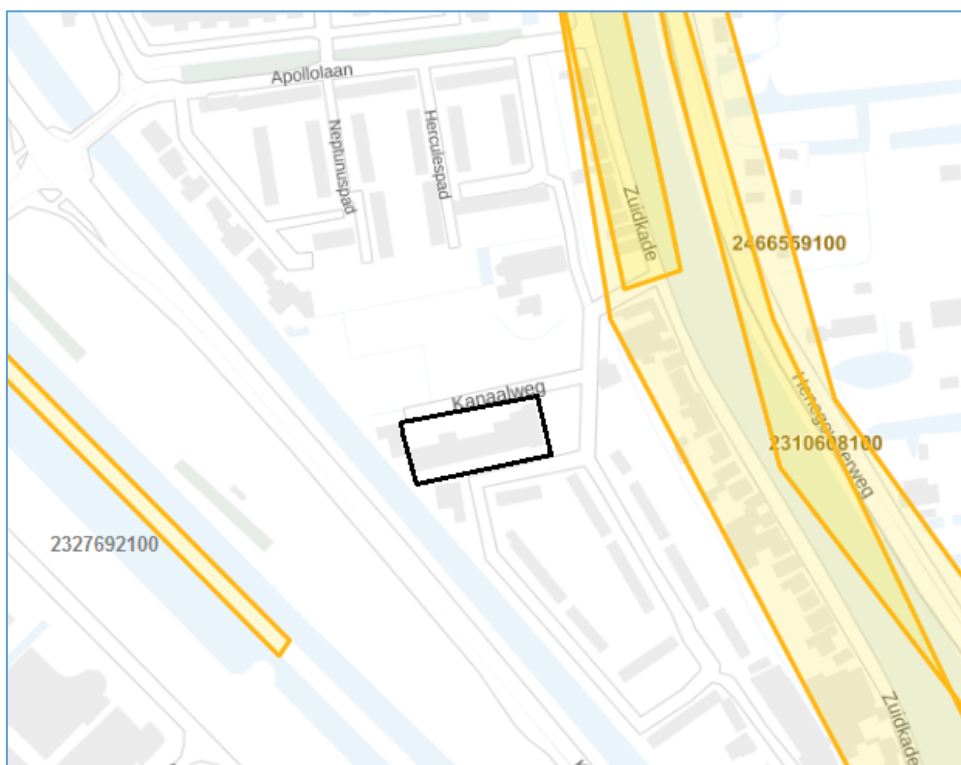
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl (kaart MIN08028D01)

www.topotijdreis.nl

Bijlage 1: aanvullend kaartmateriaal

Het plangebied op de bodemkaart (2006). Noord is boven.

Archeologische waarden en onderzoeken. De zwarte contour geeft het plangebied weer.